

Uit de luiers, samen sluiten van de luierketen

Workshop Preventie

6 oktober 2016, LEF Future Center RWS

Op 6 oktober vond de zesde workshop plaats over het sluiten van de luierketen, waarbij de preventie van (het gebruik van) luiers centraal stond. Locatie was het LEF Future Center van RWS, speciaal voor moeilijke klussen en doorbraken bij vooral maatschappelijke vraagstukken. De moderator van de middag was Marinda Hall. Aanwezig waren een aantal gemeenten, de industrie, verkopers en adviseurs wasbare luiers, beleidsadviseurs, een milieuvorlichter en een inzamelcollectief.

De workshop is georganiseerd namens het kernteam Uit de luiers (Ministerie, RWS en NVRD). Dit is de eerste keer dat uitgebreid over de kansen van preventie van luiers in de afvalfase wordt gesproken. De deelnemers zijn tijdens de workshop gevraagd mee te denken over werkbare mogelijkheden voor preventie van luiers en incontinentiemateriaal. Wat moeten we doen, welke mogelijkheden zijn er, welke samenwerkingspartners moeten we hierbij betrekken en wie gaat ermee aan de slag?

Gestart is met een inleiding, context en enkele praktijkvoorbeelden. Vervolgens hebben deelnemers in 4 groepen een gesprek gevoerd over hoe men denkt te kunnen komen tot minder wegwerp babyluiers, het gebruiken van wasbare luiers, minder incontinentiemateriaal en eventuele andere oplossingen.

Opening Geert Cuperus (programmamanager, kernteam Samen sluiten van de luierketen)

Waarom een workshop over preventie en wat is de rol van RWS daarin? Dat lijkt vreemd maar RWS is de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van I&M. Het programma afval en materialen van het Ministerie ligt daarmee ook bij RWS. Circulaire economie is hierbij de paraplu. Er is een uitvoeringsprogramma VANG als beleidskader uitgewerkt. Daarbinnen wordt uitgegaan van het sluiten van ketens van materialen en producten. Luiers is het eerste ketenproject binnen VANG. Uiteindelijk doel is om de hoeveelheid afval die wordt gestort of verbrand te reduceren. Centrale vraag hierbij is hoe je zo goed mogelijk kunt omgaan met grondstoffen zodat die in de keten blijven en de keten dus wordt gesloten. Hier is de gehele keten voor nodig en die is dan ook bij dit ketenproject betrokken. Tijdens de vorige bijeenkomsten is in kaart gebracht welke kansen en bedreigingen er zijn bij het sluiten van de luierketen. De verslagen hiervan zijn te vinden op de VANG-HHA website. (www.VANG-HHA.nl/ketensluiting)

Er zijn veel verschillende stakeholders in de keten en het aantal ketenpartners dat deelneemt aan het ketenoverleg groeit. Binnen de keten ontstaan ook dwarsverbanden omdat er meer inzicht komt in waar iedereen zich mee bezig houdt en initiatieven met elkaar in contact worden gebracht.

Vragen/opmerkingen tijdens presentatie Geert Cuperus	
Is er iets meer bekend over initiatief Amsterdam (Amsterdam Economic Board voor inzameling en AEB voor recycling).	De actuele stand van zaken is niet bekend. Het kernteam zal hier navraag naar doen en wanneer er nieuws is, dit melden via de website of tijdens volgende bijeenkomst.
Tijdens vorige bijeenkomst is gesproken over risicostoffen (pathogenen en medicijnen). Kan RIVM de samenstelling luiers betrekken bij het bepalen van risico's. Bijvoorbeeld babyluiers ten opzichte van incontinentiemateriaal.	In de vervolgoopdracht aan het RIVM zal de informatie die over de samenstelling is gedeeld meegenomen worden in de analyse van de risico's.
Er zijn niet veel mensen die minder luiers willen maar juist meer en beter. Producenten doen al heel veel aan preventie. Hun taak is een goed hygiënisch product te maken waar zorgvuldig met materialen wordt omgegaan.	Dat de meeste producenten al veel doen is bekend. Maar om tot een werkelijk circulaire economie te komen is constante innovatie nodig. Daarom blijven we in gesprek met alle ketenpartners. En wordt gekeken naar alternatieven zoals bijvoorbeeld wasbare luiers.

Er is een aantal thema's met betrekking tot preventie van luierafval te onderscheiden, bijvoorbeeld het gebruik van wasbare luiers, minder gebruik van incontinentiemateriaal en zindelijkheid. Dit zijn de thema's waar de gesprekken deze dag over zullen gaan.

Mariosé Meijerink projectleider wasbare luiers gemeente Raalte.

'Op naar Nederland vol Blijve Billen'.

Van juni 2015 tot juli 2016 heeft de gemeente Raalte een pilot uitgevoerd met wasbare luiers in haar gemeente. Aanleiding was dat 20% van het restafval in Raalte bestond uit luiers en dat er in buurgemeente Hengelo goede ervaringen waren met een project gericht op wasbare luiers. Ook was er politiek draagvlak om met een pilot te komen om te zien tot hoeveel reductie dit leidt. Tijdens de presentatie laat Mariosé (zelf moeder van twee jonge kinderen) zien hoe een wasbare luier werkt en dat het er leuk uitziet. Er zijn echter veel vooroordelen en ten opzichte van de wegwerpluier, daardoor staat de wasbare luier al "3-0 achter bij het begin". Er zijn heel veel verschillende wasbare luiers. Er is eendelig en tweedelig systeem. Er zijn inlegmaterialen om meer op te vangen. Deze kunnen gewoon door het toilet gespoeld worden (met instemming van Rioned). Voor 1 kind zijn ongeveer 24 wasbare luiers nodig, voor 2 kinderen 30.

Bij de start van het project was het belangrijk dat alle partijen rondom een gezin betrokken zijn. Daarnaast is financieel commitment van doorslaggevend belang. De eenmalige investering in wasbare luiers kan zwaar doorwegen in het besluit om al dan niet wasbare luiers te gebruiken.

Het project begon met het werken aan de beeldvorming: Goede voorlichting en daarna het werven van ouders. Er deden 23 ouders en 2 kinderdagverblijven mee. De begeleiding van ouders was belangrijk om ontmoediging te voorkomen. Facebook is gebruikt om ouders te begeleiden en anderen enthousiast te maken. Daarnaast zijn gesprekken met professionals gevoerd om de wasbare luiers als optie voor nieuwe ouders mee te nemen (o.a. verloskundigen). De deelnemende kinderdagverblijven erkennen dat het goed kan maar willen nog niet overstappen omdat ouders dat niet willen.

Vragen/opmerkingen tijdens presentatie Mariosé Meijerink	
Wat zijn de milieuresultaten (LCA) van wasbaar ten opzichte van wegwerpluier? Ook de billendoekjes zijn wasbaar. Er moet ook rekening worden gehouden met wat er in het riool komt.	Uiteraard is dit een punt van aandacht van het kernteam dat verder onderzoek behoeft. Van de producenten van wasbare luiers wordt gevraagd hun gegevens hierover te delen.
Het blijft wonderlijk dat we het over het milieu hebben terwijl dit soort projecten vooral gaat over geld. Hier gaat het met name over de investering en niet de totale kosten. Je zou kunnen denken aan een leaseconstructie.	
Hoe nu verder met de pilot?	Raalte gaat verder met het stimuleren van het gebruik van wasbare luiers. Daarvoor wil de gemeente met name werken aan de beeldvorming om het gedrag te veranderen. Ouders moeten weten dat er een goede keuze is. Doel is om 10-20% aan de wasbare luiers te krijgen. Daarbij is het een keuze welke rol je als gemeente pakt. Dat kan sowieso in de communicatie maar ook door bijvoorbeeld het aanschafbedrag voor te financieren. Raalte blijft zich met name richten op het stimuleren van professionals.
Je verplaatst het probleem hiermee wel naar de RWZI's	Ook RWZI's zijn hiermee bezig want die krijgen meer. Het kernteam zal hierover in gesprek gaan met RIONED,

Inleiding zindelijkheid (eigenlijk presentatie van Centrum Jeugd en Gezondheid) door Geert Cuperus

Het centrum voor Jeugd en Gezondheid was gevraagd een presentatie te houden over zindelijkheid. Helaas moest de betreffende spreker zich afmelden op het laatste moment. Om dit onderwerp te adresseren geeft Geert weer wat er aan officiële publicaties over zindelijkheid op internet te vinden zijn. Er spelen veel vragen en er zijn verschillende stromingen in het zindelijkheids-denken, van het versneld zindelijk maken tot "je moet het kind zijn gang laten gaan". Er is wel veel informatie te vinden bij verschillende jeugdgezondheidsinstanties. De vraag is of en hoe we dit binnen ketenproject verder willen brengen. Dit is een van de onderwerpen die in kleine groepjes ketenpartners besproken is.

Inleiding minder incontinentiemateriaal door Paula Huismans

Hierbij wordt met name gekeken naar Incontinentiemateriaal bij ouderen. Bij veel tehuizen bestaat de helft van afval uit incontinentiemateriaal. Dit is goed voor 200.000 ton per jaar. Zeker net zoveel als het aandeel babyluiers. In de presentatie laat Paula de aanwezigen kennismaken met haar oom in een verpleegtehuis. Meer maatwerk zou per patiënt zou kunnen leiden tot minder gebruik van

incontinentieluiers. Ook verpleeghuizen willen heel graag hoeveelheid afval en kosten verminderen maar moeten dit inpassen in de dagelijkse zorgtaken. Daar is alle begrip voor. Om te kijken wat er mogelijk is bij zowel inkoop als gebruik zal apart gesproken moeten worden met de (koepel van) zorgcentra. Wel zal in het oog moeten worden gehouden in hoeverre dit tot de taak en doelstelling van het ketenproject behoort. Er zijn overigens ook wasbare luiers voor volwassenen.

Door een deelnemer wordt opgemerkt dat het voorbeeld van de oom van Paula is veel voorkomend is. Het is niet verrassend dat de totale verhoudingen ten opzichte van het overige afval oplopen door verdere afvalscheiding. Als kanttekening wordt wel gesteld dat goed gekeken moet worden naar het aantal en de uitvoering

van het incontinentiemateriaal per cliënt. Verspilling tegengaan is natuurlijk wel goed. Daarnaast nemen de meeste producenten hun verantwoordelijkheid in ecodesign en proberen daarbij een aantal instellingen rond de tafel te krijgen. Over wat hier uit komt willen zij het kernteam te zijner tijd informeren.

Brainstorm in deelgroepen

Er worden 4 groepen gevormd. De drie bovengenoemde thema's en een "wild card". De deelnemers worden gevraagd om eerst hun eigen ideeën per onderwerp op te schrijven, daarna in 4 groepen uiteen te gaan en vervolgens te rouleren naar een nieuw onderwerp. Daarna wordt per thema bekeken welk onderwerp een verdiepingsslag behoeft.

1. Gebruik wasbare luiers

Een groot deel van de input heeft te maken met allerlei vormen van communicatie om de bekendheid met wasbare luiers te vergroten. Daarnaast speelt de samenhang met de afvalinzamelstructuur (bijvoorbeeld wel/geen diftar) een rol. Tot slot spelen ook de kosten of de spreiding ervan een belangrijke rol.

Conclusies gebruik wasbare luiers:

- Meer praten over: hoe kun je mensen stimuleren om in het kader van minder restafval wasbare luiers te gaan gebruiken.
- Beweging van wegwerp naar wasbaar in gang zetten.
- Ander punt was de bekendheid met de wasbare luiers. Weten dat er een hip en praktisch alternatief is. Ook de drijfveren en voordelen voor ouders om wel/niet wasbare luiers te gebruiken moeten duidelijker in kaart worden gebracht

De bij dit thema betrokken partijen zullen onderling contact houden en kijken waar ze elkaars activiteiten kunnen versterken

2. Zindelijkheid

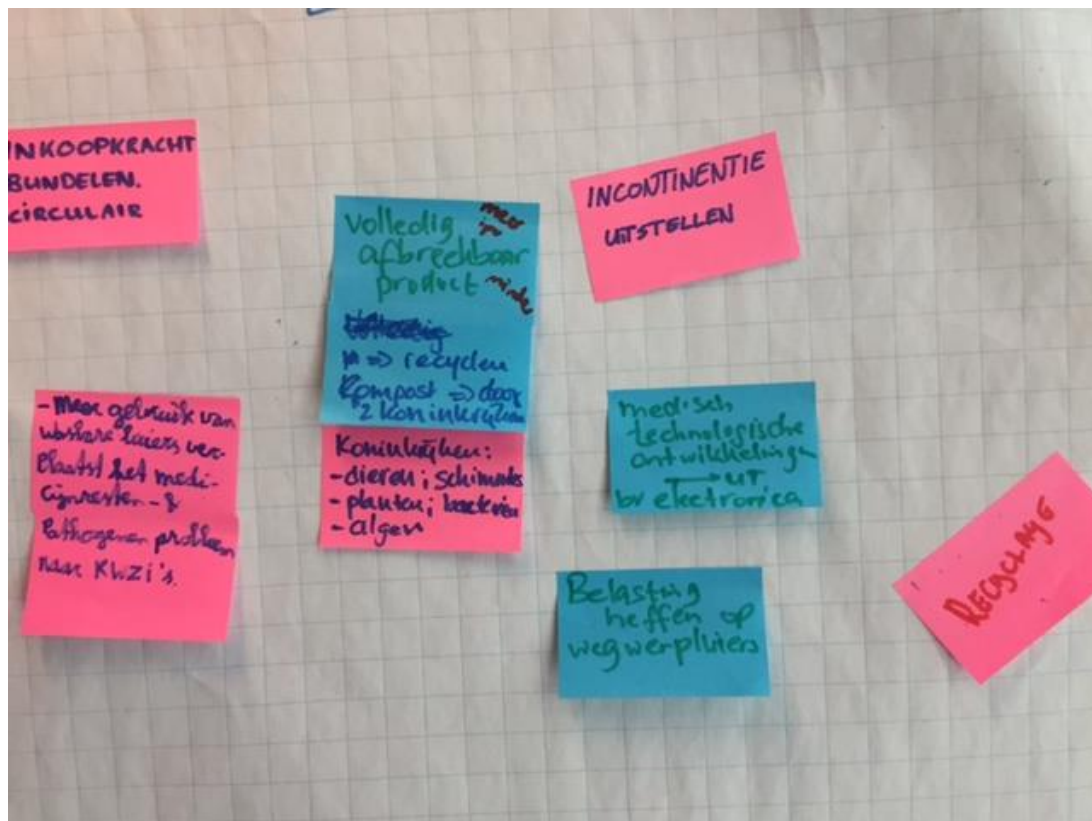
Bij de discussie over minder wegwerpluiers en het vervroegen van de zindelijkheid is het belangrijk dat ouders door professionals geïnformeerd worden over de verschillende mogelijkheden. Vraag aan producenten is of het mogelijk is een luier te maken waar kinderen vanaf een jaar of 2 wel merken dat ze nat zijn (een soort ingebouwde plaswetter)?

Opvallend is dat de zindelijkheidsleeftijd in andere landen veel lager ligt. In Nederland is de leeftijd van 4 geaccepteerd omdat kinderen dan naar school gaan. In België gaan kinderen met 2,5 jaar naar school en daar zijn de kinderen dan ook eerder zindelijk.

4. Wild card

- Bij het out-of-the box denken is onder andere gekeken naar medisch-technische oplossingen om incontinentie uit te stellen. Deze vraag kan gesteld worden aan bijvoorbeeld Academische ziekenhuizen en UT Twente zodat bestaande en toekomstige oplossingen op een rijtje gezet kunnen worden.
- Er kan nagedacht worden over de verschuiving van risicostoffen en de rol van RWZI's. Bij wasbare luiers verschuif je een deel van het probleem.
- Daarnaast kan gekeken worden naar het luierontwerp in relatie tot de afvalfase. Zorginstellingen kunnen hun circulaire inkoopkracht bundelen bij een volwaardig en recyclebaar alternatief.
- Een vraag die gesteld wordt is of er budget is om onderzoek te doen of een prijsvraag uit te schrijven voor oplossingen? Bijvoorbeeld een technische oplossing tijdens de Beurs in Nijmegen waarbij samenwerking op het gebied van medisch technische ontwikkelingen wordt gestimuleerd: Health care Valley van Enschede tot Maastricht.

Algemene conclusies

- Er zijn veel betrokken bij dit onderwerp. Er is onderling uitgebreid kennis gemaakt en gestart met het uitwisselen van kennis.
- Er zijn mooie voorbeelden met resultaten in preventie naar voren gekomen op alle thema's
- Er is maatwerk nodig en mogelijk. We missen zorgcentra aan tafel om gezamenlijk problemen en kansen te inventariseren -> hiervoor zal het kernteam een specifieke bijeenkomst organiseren
- In deze ketenaanpak zitten veel verschillende partijen aan tafel. Uiteindelijk gaat deze dag over de bekendheid met alternatieven (wasbaar, eerder zindelijk, minder incontinentiemateriaal) zodat men een bewuste keuze kan maken. Alle partijen aanwezig willen hieraan werken. Er zijn zenders en ontvangers. En er is een veelheid aan kanalen. Een neutrale boodschap is belangrijk.
- De ketenpartners die vanuit verschillende insteek met preventie door gebruik wasbare luiers actief zijn, gaan hun plannen delen en verkennen of samenwerking/versterking mogelijk is.
- Niet op de stoel van de gezondheidszorg willen gaan zitten. Wel gebruik maken van de input en kennis van kinderdagverblijven, en zorginstellingen.
- Vervuiling door pathogenen en medicijnen. Onderzocht moet worden of we door te wassen het probleem niet verschuiven naar waterzuivering. Mogelijk alternatief is om in eerste instantie te focussen op babyluiers. Stel dat we allemaal gaan wassen zijn we niet af van probleem.

Vervolg

Op dit moment wordt op alle stappen in de keten ingezet. Nieuwe inzichten zorgen voor nieuwe energie. De volgende stap is dat iedereen ermee bezig gaat en dat deelt met de ketenpartners. Het kernteam zal verbindingen proberen te leggen. Daar waar ideeën zijn is het motto: gewoon doen. Als je daarbij op belemmeringen stuit, kun je dat aankaarten bij het kernteam dat kan meedenken over oplossingen.